

Анотація дисципліни
«Кримінологічна політика України»
Рівень вищої освіти – доктор філософії
Спеціальність – D8 Право
Кількість кредитів – 3
Загальна кількість годин – 90

Мета викладання навчальної дисципліни – формування в аспірантів системного наукового розуміння кримінологічної політики України як складової державної правової політики, спрямованої на запобігання кримінальним правопорушенням, зниження криміногенних ризиків, забезпечення безпеки людини і суспільства та захист прав і свобод; поглиблення знань про її ціннісні, доктринальні, нормативні, інституційні та організаційні засади, суб'єктів, інструменти, пріоритети й критерії ефективності; розвиток здатності критично оцінювати кримінологічні стратегії, аналізувати статистичні та інші емпіричні дані, виявляти чинники злочинності, обґрунтовувати профілактичні заходи й готувати наукові рекомендації щодо вдосконалення кримінологічної політики України з урахуванням верховенства права, доказового підходу, міжнародних стандартів, викликів воєнного стану та післявоєнного відновлення.

Основними завданнями вивчення дисципліни є опанування теоретичних і методологічних підходів до визначення поняття, предмета, цілей, принципів і функцій кримінологічної політики; з'ясування її співвідношення з кримінально-правовою, кримінально-виконавчою, соціальною та безпековою політикою; дослідження історії розвитку кримінологічних ідей і державних стратегій запобігання злочинності; аналіз стану, структури, динаміки та латентності злочинності, її детермінант і криміногенних ризиків; визначення ролі державних органів, місцевого самоврядування, громадянського суспільства та міжнародних партнерів; вивчення загальносоціального, спеціально-кримінологічного та індивідуального запобігання кримінальним правопорушенням; оцінювання антикорупційної, молодіжної, пенітенціарної та віктимологічної профілактики; дослідження протидії організованих, економічній, кібернетичній і транснаціональній злочинності; засвоєння методів кримінологічного прогнозування, моніторингу й оцінювання ефективності профілактичних програм; формування вмінь аналізувати кримінологічну політику в умовах війни, масової міграції, соціальної вразливості та повоєнної реконструкції.

Опис дисципліни: Кримінологічна політика як предмет наукового дослідження. Поняття, сутність, ознаки та структура кримінологічної політики України. Її місце в системі державної правової та безпекової політики. Кримінологія як наукова основа формування публічних рішень. Історичні етапи становлення кримінологічної політики. Класична, позитивістська, соціологічна,

критична та сучасна кримінологічні школи. Аксіологічні засади кримінологічної політики: людська гідність, безпека, свобода, справедливість, пропорційність і верховенство права. Конституційні та міжнародно-правові орієнтири запобігання злочинності. Цілі, завдання, принципи та функції кримінологічної політики. Кримінологічна політика та кримінально-правова політика: взаємозв'язок і відмінності. Стратегічне планування, програмування та координація запобігання кримінальним правопорушенням. Суб'єкти формування й реалізації кримінологічної політики: парламент, уряд, правоохоронні органи, органи правосуддя, органи місцевого самоврядування, громадські організації. Участь наукових установ і територіальних громад. Міжвідомча взаємодія та громадський контроль. Злочинність як соціально-правове явище. Кримінологічні показники: рівень, структура, динаміка, географія та латентність. Джерела кримінологічної інформації та обмеження офіційної статистики. Детермінація злочинності. Соціально-економічні, політичні, культурні, психологічні та ситуаційні чинники. Криміногенні ризики та захисні фактори. Кримінологічний аналіз і картографування злочинності. Кримінологічне прогнозування та сценарний підхід. Доказово обґрунтована кримінологічна політика: поняття, інструменти та критерії оцінювання. Загальносоціальне, спеціально-кримінологічне та індивідуальне запобігання. Первинна, вторинна та третинна профілактика. Ситуаційне запобігання злочинності та безпечне міське середовище. Профілактика повторної злочинності та ресоціалізація. Віктимологічна політика: запобігання віктимізації, захист потерпілих, компенсація шкоди. Гендерно чутливі та орієнтовані на права людини підходи. Запобігання домашньому насильству, злочинам щодо дітей і вразливих груп. Молодіжна злочинність та профілактика правопорушень неповнолітніх. Антикорупційна політика та кримінологічні механізми запобігання корупції. Протидія організованих і транснаціональній злочинності. Кримінологічні засади запобігання економічним і фінансовим злочинам. Кіберзлочинність, цифрові ризики та технологічні засоби профілактики. Запобігання торгівлі людьми, незаконному обігу зброї та наркотиків. Кримінологічні аспекти тероризму й насильницького екстремізму. Особливості злочинності та її детермінант в умовах воєнного стану. Криміногенні наслідки збройної агресії, вимушеного переміщення, травматизації та руйнування соціальних інституцій. Запобігання злочинності під час післявоєнного відновлення. Міжнародні стандарти ООН, Ради Європи та європейські підходи до профілактики злочинності. Порівняльні моделі кримінологічної політики. Моніторинг реалізації державних стратегій і місцевих програм. Показники результативності, ефективності та суспільного впливу. Сучасні виклики й перспективи розвитку кримінологічної політики України.

Форма підсумкового контролю: екзамен.